

The Great Divergence : The Rest vs The West (19)

วิถีทุนนิยม

● ดร.ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์

ทกวันนี้เราได้ยินกันมากเกี่ยวกับประเทศดาวรุ่งซึ่งอนาคตคาดกันว่าจะมาแรงอย่าง บราซิล (หนึ่งในกลุ่ม BRIC) แม้ชื่อก็กำลังมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในกรณีของบราซิลผู้เขียนได้เขียนมานานแล้วว่า “บราซิลจะเป็นประเทศแห่งอนาคต” ก็คล้ายๆ กับคนที่เดินทางมาพบโลกใหม่พบกันในศตวรรษที่ 16 หรือ 17 ว่าละตินอเมริกาต้องเป็นภูมิภาคที่เจริญรุ่งเรืองกว่าอเมริกาเหนือ มีหนังสือที่เพิ่งออกมาเมื่อเร็วๆ นี้ ซึ่งเขียนโดย James Dale Davidson ชื่อว่า Brazil Is The New America เขาให้ความสำคัญกับการที่บราซิลมีทรัพยากรที่ยังไม่ถูกนำมาใช้จำนวนมหาศาล โดยเฉพาะน้ำจากลุ่มน้ำอเมซอน อาหาร พลังงานราคาถูก ซึ่งจะมีคามหมายมากในโลกที่แหล่งพลังงานจากฟอสซิลจะแพงขึ้นและหมดไป บราซิลจะเป็นเหมือนอเมริกาในยุคกรุงโรมันที่อเมริกาเป็นผู้นำเศรษฐกิจของโลกในศตวรรษที่ 20 คนอเมริกันจะใช้บราซิลเป็นฐานอพยพไปหาชีวิตใหม่และความมั่งคั่ง เหมือนที่อเมริกาเคยเป็นสังคมที่เบ้าหลอมผู้อพยพจากยุโรปหลายล้านคน

ในเรื่องความเป็นอนิจจังของเศรษฐกิจ

อเมริกาที่เคยรุ่งเรืองและกำลังอยู่ในยุคขาลง คนอเมริกันมีความสุขน้อยลง มีคนเคยอ้างนักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล Robert Solow ซึ่งพูดไว้ดีมากว่า “There is no evidence that God ever intended the U.S. to have higher per capita income than the rest of the world for eternity.”

ไม่ใช่ว่ามันจะเป็นไปไม่ได้ถ้าวันหนึ่งในอนาคตบราซิลหรือประเทศอื่นๆ ในละตินอเมริกา จะไล่กวาดทันหรือแซงหน้าประเทศอย่างอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ทางด้านพรมแดนเทคโนโลยี ผลิตรายงานรายได้อัตรา และคุณภาพชีวิต โอกาสการไล่กวาดผู้นำทางเศรษฐกิจอื่นๆ ของละตินอเมริกายังมีมากเพราะภูมิภาคนี้ยังไม่สามารถเข้าถึง frontiers ทางเทคโนโลยี ระดับผลิตรายงานซึ่งวัดจากผลผลิตต่อการทำงานที่ยังอยู่ห่างจากประเทศกลุ่ม OECD ค่อนข้างมากแต่ถ้ามันเป็นไปได้ มันจะไม่เป็นเพราะบราซิลรวมทั้งประเทศอื่นๆ มีทรัพยากรมาก แต่มันจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของแต่ละประเทศในการบริหารทรัพยากรทุกประเภทมากกว่า

เราได้เห็นตลอดมาว่าการมีสถาบันที่ดีสามารถสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจให้แก่คนในประเทศทั้งหมดมีส่วนร่วมในการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ไม่ได้กระจุกอยู่ที่กลุ่มชนชั้นนำกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งการดำเนินนโยบายที่ถูกต้องคือหัวใจสำคัญ

เราต้องถามต่อว่าถ้าละตินอเมริกาเริ่มได้ดึกว่าเอเชียทั้งศตวรรษที่ 19 หรือหลังได้รับเอกราชตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 ทำไม่ละติน

อเมริกาถึงไม่สามารถไปถึงดวงดาวในระดับเศรษฐกิจอย่างน้อยเช่นเทียบกับกลุ่มยุโรปชายขอบ เช่น ไอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน กรีซ ในช่วง 1970 เมื่อประเทศเหล่านี้เริ่มไล่กวาดกลุ่มยุโรปเหนือและอเมริกา ทำไม่ประเทศที่เคยรุ่งเรืองอย่างอาร์เจนตินา เมื่อเริ่มสงครามโลกครั้งที่ 1 รายได้ต่อหัวใกล้เคียงกับฝรั่งเศส หรืออยู่ที่เจ็ดสิบเปอร์เซ็นต์ของอเมริกา แล้วเสื่อมถอยลงมาแค่อ้อยสยี่สิบสองในปี 1989 (หรือกรณีชิลี ระดับ 29 เปอร์เซ็นต์ บราซิล 24 เปอร์เซ็นต์ เม็กซิโก 20.4 เปอร์เซ็นต์)

สถิติระยะยาวบ่งบอกว่าจีดีพีในร้อยยี่สิบปีของอเมริกาโตได้ประมาณ 3.5 เปอร์เซ็นต์ โดยที่รายได้ต่อหัวโตได้ประมาณ 1.8 เปอร์เซ็นต์ สถิตินี้อเมริกาทำได้ดีกว่าประเทศอื่นๆ ในโลกในช่วงนั้นแน่นอนว่าหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ประเทศใหม่ๆ จำนวนมากทำได้ดีกว่าอเมริกามาก แต่ไม่ใช่กลุ่มละตินอเมริกา ซึ่งรายได้ต่อหัวโตในช่วงเดียวกันโตได้ประมาณร้อยละหนึ่งต่อปี ทั้งอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ต่างก็มีทรัพยากรธรรมชาติ แต่สิ่งที่ต่างกันเห็นได้จากสถิติก็คือขีดความสามารถในการสะสมทุนในปี 1989 สถิติของทุนทางวัตถุต่อคน เช่น สิ่งก่อสร้าง อุปกรณ์ เครื่องจักร ที่เพิ่มผลผลิตภาพหรือ productivity สถิติของทุนต่อหัวของอเมริกา ถ้าคิดเป็น 100 กลุ่มประเทศละติน

อเมริกาที่สำคัญ 6 ประเทศ จะอยู่ที่ร้อยละ 17-25 ของอเมริกา ซึ่งหมายความว่า โดยเฉลี่ยคนอเมริกัน 1 คน ทำงานโดยมีเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ต่างๆ สูงกว่าชาวละตินอเมริกา

4-5 เท่า ซึ่งแน่นอนว่ามีผลต่อผลิตภาพแรงงาน การผลิตภาพแรงงานก็เช่นกัน ของละตินอเมริกาจะมีระดับอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 17-40 ของอเมริกา นี่คือการต่างแตกต่างในพื้นที่ฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ถ้าวันหนึ่งอเมริกาได้จะแข่งหน้าอเมริกาเหนือได้ สติ๊กของแรงงานของทุนและความรู้ต่อหัวจะต้องสูงกว่าที่เป็นอยู่ในอดีต ซึ่งจะเป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อสถาบันมีคุณภาพสูงพอ

ละตินอเมริกาเริ่มเสื่อมถอยเมื่อไหร่ เมื่อถูกทิ้งห่างจากสหรัฐอเมริกาถดถอย

บอกว่าตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เรื่อยมา แต่มีนักประวัติศาสตร์ที่อ้างว่าไม่ควรนำละตินอเมริกาไปเทียบกับสหรัฐ ซึ่งนำหน้ายุโรปและทั่วโลกอยู่แล้ว แต่ควรเปรียบเทียบละตินอเมริกากับกลุ่ม OECD ทั้งกลุ่มบนและล่าง ถ้าทำเช่นนี้ละตินอเมริกามีอัตราการเจริญเติบโตต่อหัวระยะยาวที่ใกล้เคียงกับโลก ไม่ได้ดูดีเท่าไร นักประวัติศาสตร์ที่มีแนวคิดเช่นนี้ คิดว่าละตินอเมริกาเสื่อมถอยจริงๆ ในปลายศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะตั้งแต่วิกฤติหนี้สินที่เริ่มในต้นทศวรรษ 1980 เรื่อยมา 20 กว่าปี

เบื้องลึกในความอ่อนแอและโอกาสที่สูญหายไปของเกือบประเทศทั้งหมดของละตินอเมริกา คือ ปัญหาความขัดแย้งในการกระจายรายได้จนนำไปสู่การดำเนินนโยบายที่ทำลายความเจริญเติบโตที่ยั่งยืน เมื่อการเมืองถูกใช้หน้าเรื่องของเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องประชานิยมซึ่งเป็นตราใบปลิวเดิมของภูมิภาคนี้หรือการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าในช่วงก่อนและหลังของสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพและขีดความสามารถของการแข่งขันจากนโยบายคุ้มครองโดยไม่แลกกับเงื่อนไขเช่นการต้องส่งออกเหมือนที่ประเทศในเอเชียตะวันออกทำ สิ่งที่เราพบก็คือโอกาสของละตินอเมริกาที่โลกอำพรางไว้แต่ไม่ฉกฉวยตัวอย่างเช่นช่วงยุคทองของทุนนิยม ค.ศ.1950-

1973 และหลังจากนั้นการค้าโลกขยายตัวแต่แม้ว่าเศรษฐกิจละตินอเมริกาจะโตได้ แต่ก็ไม่ได้เด่นและสู้เอเชียไม่ได้ ถ้าดูจากสถิติต่างๆ ใน ค.ศ.1948 เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เอเชียมีส่วนแบ่งในการส่งออกของโลกที่ร้อยละ 14 หลังจาก 60 ปีถัดมาในปี 2008 สัดส่วนนี้เพิ่มเป็นร้อยละ 28 ซึ่งทั้งหมดนี้ตรงกันข้ามกับละตินอเมริกาซึ่งสัดส่วนข้างต้นลดลงจากร้อยละ 11.3 มาอยู่ที่ร้อยละ 3.8 กลุ่ม MBA ไม่ต่างจากไปจากภาพรวมใหญ่

ในช่วงที่เศรษฐกิจโตได้น้อยกว่าที่ตลาดอุตสาหกรรมขยายตัวรองรับตลาดภายในประเทศที่มีขนาดไม่ใหญ่ ที่มาของการเจริญเติบโตมักมาจากพื้นฐานที่เปราะบางเนื่องจากภูมิภาคนี้โดยเฉพาะกลุ่ม MBA มีความสามารถในการออมต่ำ ต้องพึ่งเงินกู้จากต่างประเทศเรื้อรังตลอดเวลาเพื่อมาเพิ่มการลงทุนในประเทศ (นึกถึงสหรัฐที่ออมไม่ได้ตั้งแต่ทศวรรษ 80) ที่ยังไถ่ยังไม่ถึงค่ากว่าเอเชียตะวันออกมาก การคุ้มครองอุตสาหกรรมรวมทั้งการดำเนินนโยบายการคลังที่ไม่วินัย เมื่อบวกกับการภาษีต่ำมากเมื่อเทียบกับรายได้ต่อหัวทำให้กลุ่มประเทศเหล่านี้ขาดดุลการคลังและดุลบัญชีเดินสะพัดสูงอย่างต่อเนื่อง

การกู้เป็นหนี้เงินสกุลต่างประเทศที่เพิ่มความเสี่ยงเมื่อค่าของเงินลด ที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า original sin นั้นสำหรับประเทศที่ไม่เคยมีวินัยทางการคลังทำให้ละตินอเมริกาจึงเป็นภูมิภาคที่เปราะบางและเสี่ยงมากที่สุดในโลกต่อวิกฤตทั้งค่าเงินการคลังและการธนาคาร

เงินเพื่อระดับ hyper 100-1000 % ที่มีให้เห็นยาวนานเป็นทศวรรษยากที่ภาคการผลิตและการออมการลงทุน จะเข้มแข็งได้